

ארץ ישראל:

ליקוטי מוהר"ן קמא. תורה קכ"ט

"**אַרְץ אֲכַלְת יוֹשְׁבֵיהָ** (במדבר י"ג). כי טבע האֲכִילָה שֶׁהַמְזוֹן נִתְהַפֵּךְ לַדָּוָן, כְּגוֹן כִּשְׁהַחֵי אוֹכְלֵת צוֹמֵחַ כְּגוֹן עֲשָׂבִים נִתְהַפְּכִין הַעֲשָׂבִים לְחֵי כִשְׁנִכְנִסִין בְּתוֹךְ מַעִיָּה נֶכֶן מְחֵי לַמְדַבֵּר, כִּשְׁהַמְדַבֵּר אוֹכֵל הַחֵי נִתְהַפֵּךְ הַחֵי לַמְדַבֵּר וְלִכְל מְקוֹם שֶׁנִּכְנַס לְשֵׁם הַמְזוֹן שֶׁנִּתְחַלֵּק לְהַאֲבִירִים, נִתְהַפֵּךְ לְמַהוּת הַאֲבִיר מִמַּשׁ שֶׁנִּכְנַס לְשֵׁם כְּגוֹן הַחֵלֶק מֵהַמְזוֹן הַנִּכְנַס לְהַמַּח נִתְהַפֵּךְ לְמַח, וְהַנִּכְנַס לְלֵב נִתְהַפֵּךְ לְלֵב, וְכֵן לְשֶׁאֵר הַאֲבִירִים. אֲרֵץ אֲכַלְת יוֹשְׁבֵיהָ כִּי אֲרֵץ הוּא בְּחִינַת אֲמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים ל"ז): "שֶׁכֶן אֲרֵץ וְרַעַה אֲמוּנָה" אֲכַלְת יוֹשְׁבֵיהָ, כִּי כִשְׁנִכְנַס לְאֲרֵץ, שֶׁהִיא בְּחִינַת אֲמוּנָה, נֶאֱכַל אֲצֵלָה, הֵינּוּ שֶׁנִּתְהַפֵּךְ לְמַהוּתָהּ .. וְכֵן אֲרֵץ יִשְׂרָאֵל בְּעֲצָמָה, יֵשׁ לָהּ גַם-כֵּן הַכַּח הַזֶּה וְעַל-כֵּן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוֹרֵנוּם לְבִרְכָה (כְּתוּבֹת קִיא): 'כֹּל הַיּוֹשֵׁב בְּאֲרֵץ-יִשְׂרָאֵל שְׂרִי בְּלֹא עוֹוֹן' שֶׁנֶּאֱמַר: "הַעַם הַיּוֹשֵׁב בְּהָ נִשְׂוֹא עוֹן" (יִשְׁעִיהוּ ל"ג) כִּי הִיא 'אֲרֵץ אוֹכְלֵת יוֹשְׁבֵיהָ', שֶׁהַיּוֹשֵׁב שָׁם נֶאֱכַל אֲצֵלָה, וְנִתְהַפֵּךְ לְמַהוּתָהּ הַקְדוּשָׁה וְעַל כֵּן אֶפְלוּ 'הַמְהַלֵּךְ אֲרֵבַע אֲמוֹת בְּאֲרֵץ-יִשְׂרָאֵל, מִבְּטָח לוֹ שֶׁהוּא בֶן עוֹלָם הַבֵּא' כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוֹרֵנוּם לְבִרְכָה שָׁם..."

ר' נחמן מהפך את הביטוי "ארץ אכלת יושביה", המתפרש על פי פשוטו כדיבת הארץ רעה מפי המרגלים, ומפרשו כביטוי חיובי. הפסוק שלנו מעיד על יכולתה של הארץ 'לאכול' את יושביה. הקריאה הזו בפסוק מאירה את איכותה של ארץ ישראל באופן חדש: היא אינה רק מצע, קרקע, או מקום מגורים. ארץ ישראל מציעה ליושביה להפוך להיות חלק ממנה, מהותיים לה, קרי: להיות אכולים בה .

בתחילת התורה מתאר ר' נחמן את שרשרת המזון הטבעית כביטוי להתכללותו של הנמוך בגבוה ממנו. הירק הנאכל על ידי בעל החיים, נכנס אל תוכו והופך להיות חלק ממנו – נכלל בו, ובכך הוא מתעלה ממדרגת צומח לחי. כך גם במעבר מהחי אל המדבר. בדיון הזה, ר' נחמן מוסיף ללמד אותנו עומק נוסף – ביחס לאדם עצמו. בתודעה רגילה חי האדם את חייו כשהוא מרכזו של עולם. כל פעילותו החומרית והרוחנית כאחת, מתפרשת ונתפסת על ידו כאכילה מתמדת, כלומר: הוא רוכש, קונה, אוכל ומנסע לעצמו מאכלים ותענוגות. כך גם ביחס למצוות, מחשבות ורעיונות. כל אלו "ממלאים כרסו של אדם" – בברבורים, שליו וגם ש"ס ופוסקים.

ר' נחמן מלמד אותנו על אפשרותו של האדם הבודד להיכנס להקשר רחב ממנו. לצאת מבדידותו הקיומית ולהיות כלול, שייך. להפסיק להיות 'אוכל' ולהתחיל להיות 'נאכל'. במקום 'ללמוד תורה' - להילמד מחדש ע"י התורה. במקום לחיות בארץ- לתת לארץ להחיות אותו. מי שמאפשר לו את התנועה הזו – זאת הארץ.

ארץ ישראל היא בחינת אמונה. האמונה כפי שמתוארת בתורה זו אינה תוכן מסוים שנמצא בתוך המאמין (אמונה ב... ש...), אלא המאמין נמצא בתוכה. היא גדולה ממנו והיא משפיעה עליו- אם ירצה ואם לא. האמונה מהווה למאמין את הקשר חייו דרכה הוא חי, מבין, ומבאר את המציאות. כמו הארץ, כך גם האמונה מזמינה אותנו להיכנס לקרבה. דרכה נוכל לראות את העולם לא רק דרך פרטינו ופרטיותנו אלא באופן רחב, מתוך קשר ושייכות.

באופן שונה ולהבדיל ניתן לראות גם בקבוצת כדורגל כמו בית"ר ירושלים מעין "ארץ אכלת יושביה" לאוהדיה. שייכותם לקבוצה, הפסדיה וניצחונותיה צובעים את חייהם באופן ממש. לא ניתן להם ולסביבתם לראות את עצמם לא דרך נקודת מבט זו.

ארץ ישראל, מתקיימת בזיקה מתמדת וחיה עם הקב"ה. אין היא רק אדמה דוממת, היא חיה ונושמת אוכלת ומקיא יש לה לארץ רצון משלה, היא מושגת תמידי, עיני ה' בה מראשית השנה עד אחריתה. קדושתה של הארץ מהווה להולכים ולשוכנים בה, אפילו לאלו שרק הולכים בה ד' אמות, מקום המאפשר התעלות וקרבה לקב"ה. מעלתה מאפשרת לצמוח מאדם - לאדם קדוש.

"... וְכֵן אֲרֵץ יִשְׂרָאֵל בְּעֲצָמָה, יֵשׁ לָהּ גַם-כֵּן הַכַּח הַזֶּה וְעַל-כֵּן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוֹרֵנוּם לְבִרְכָה (כְּתוּבֹת קִיא): 'כֹּל הַיּוֹשֵׁב בְּאֲרֵץ-יִשְׂרָאֵל שְׂרִי בְּלֹא עוֹוֹן' שֶׁנֶּאֱמַר: "הַעַם הַיּוֹשֵׁב בְּהָ נִשְׂוֹא עוֹן" (יִשְׁעִיהוּ ל"ג) כִּי הִיא 'אֲרֵץ אוֹכְלֵת יוֹשְׁבֵיהָ', שֶׁהַיּוֹשֵׁב שָׁם נֶאֱכַל אֲצֵלָה, וְנִתְהַפֵּךְ לְמַהוּתָהּ הַקְדוּשָׁה וְעַל כֵּן אֶפְלוּ 'הַמְהַלֵּךְ אֲרֵבַע אֲמוֹת בְּאֲרֵץ-יִשְׂרָאֵל, מִבְּטָח לוֹ שֶׁהוּא בֶן עוֹלָם הַבֵּא'"

ע"פ דברים שכתב הרב דוב זינגר